

УДК 378.147

Теплицька О.Ю.

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист

E-mail: olgaterp@i.ua**Карась Г.М.**

спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист

ВП «Слов'янський технікум Луганського національного аграрного університету»

E-mail: galina_karas56@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ – ВИМОГА СУЧАСНОСТІ

Анотація

Посилення уваги до використання сучасних форм і методів навчання викликане не тільки необхідністю формування професійних компетенцій, а й потребою удосконалення всієї системи навчання. Вивчення даної проблеми спирається на пошук і використання цих методів.

У статті пропонується досвід застосування інноваційних технологій для формування, поглиблення, вдосконалення та систематизації знань, умінь та навичок студентів. Дослідження здійснювалось за допомогою таких методів: спостереження, порівняння, аналіз і синтез, систематизація та інші.

Дослідження засновано на якісному аналізі сучасної педагогічної літератури. В статті пропонується використання таких інноваційних технологій, як інтерактивні методи навчання та комп'ютерні технології на основі аналізу досвіду їх практичного застосування.

Результатом дослідження є розробка нових дидактичних прийомів, які формують нетрадиційні підходи до проведення занять з обліково-економічних дисциплін та сприяють підготовці конкурентоспроможних фахівців нового типу.

Ключові слова: освітні інновації, інноваційні технології, інтерактивні методи навчання, креативні методи навчання, комп'ютерні технології.

Теплытська О.У.

specialist of the high qualification category, methodologist

E-mail: olgaterp@i.ua**Karas G.M.**

specialist of the high qualification category, methodologist

Separated subdivision "Slaviansk technical school of Lugansk National Agrarian University"

E-mail: galina_karas56@ukr.net

INNOVATIVE TECHNOLOGIES OF EDUCATION - REQUIREMENT OF MODERNIZATION

Abstract

Strengthening attention to the use of modern forms and methods of teaching is due not only to the need for professional competencies, but also the necessity to improve the all system of training. The study of this problem is based on the search and use of these methods.

The experience of applying innovative technologies is offered for the formation, deepening, improvement and systematization of knowledge, skills and abilities of students in this article. The research was carried out using such methods as: observation, comparison, analysis and synthesis, systematization and others.

The research is based on a qualitative analysis of modern pedagogical literature. The use of such innovative technologies as: interactive teaching methods and computer technologies based on the analysis of the experience of their practical application are proposed also in this article.

The result of this research is the development of new didactic techniques which form non-traditional approaches to conducting classes in accounting and economic disciplines and promote contribute to the preparation of competitive specialists of new type.

Keywords: *educational innovations, innovative technologies, interactive teaching methods, creative teaching methods, computer technologies.*

Анотація

Усилення уваги к використанню сучасних форм і методів навчання викликане не тільки необхідністю формування професійних компетенцій, але і потребою удосконалення всієї системи навчання. Вивчення даної проблеми ґрунтується на пошуку і використанні цих методів.

В статті пропонується досвід застосування інноваційних технологій для формування, удосконалення, удосконалення і систематизації знань, умінь і навичок студентів. Вивчення здійснюється з допомогою наступних методів: спостереження, порівняння, аналіз і синтез, систематизація і інші.

Вивчення ґрунтується на якісному аналізі сучасної педагогічної літератури. В статті пропонується використання таких інноваційних технологій, як інтерактивні методи навчання і комп'ютерні технології на основі аналізу досвіду їх практичного застосування.

Результатом вивчення є розробка нових дидактичних прийомів, які формують нетрадиційні підходи к проведенню занять з економічних дисциплін і сприяють підготовці конкурентоспроможних фахівців нового типу.

Ключові слова: *освітні інновації, інноваційні технології, інтерактивні методи навчання, креативні методи навчання, комп'ютерні технології.*

Вступ. Сучасний стан розвитку суспільства характеризується високими вимогами до професійної зрілості фахівця. Сьогодні вже недостатньо володіти певним багажем знань, умінь і навичок. Суспільству потрібен фахівець, що вміє працювати на кінцевий результат, здатний творчо мислити, приймати рішення в нестандартних ситуаціях.

Все це висуває перед професійною освітою проблему пошуку шляхів поліпшення якості підготовки спеціалістів. Одним із шляхів розв'язання цієї проблеми є впровадження інноваційних технологій навчання.

Актуальність застосування сучасних технологій є очевидною, оскільки вони сприяють формуванню, поглибленню, удосконаленню та систематизації знань, умінь та навичок студентів, забезпечують зворотний зв'язок у навчанні. При цьому також реалізується виховна функція, спрямована на поліпшення дисциплінованості, організованості, позитивного ставлення до навчання та збільшення потреби в постійній самоосвіті та самовдосконаленні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання теорії та методології інноваційних технологій навчання розглядали такі науковці, як: М.П. Волкова, І.М. Дичківська, Ю.М. Жилияєва, Т.М. Хлебнікова, А.М. Смолкін, М.Б. Євтух, І.А. Романова, О.І. Пометун, О.І. Січкарук тощо. На думку багатьох дослідників, інновації в освіті – це процес створення, запровадження та поширення в освітній практиці нових ідей, засобів, педагогічних та управлінських технологій, у результаті яких підвищуються показники досягнень структурних компонентів освіти, відбувається перехід системи до якісно нового стану. Ці питання досліджено у працях багатьох науковців, однак, незважаючи на це, зауважимо, що дана проблема потребує подальшого вивчення і удосконалення.

Мета. Дослідження шляхів удосконалення якості навчання та висвітлення досвіду впровадження інноваційних технологій навчання при викладанні обліково-економічних дисциплін.

Методологія. Освітні інновації характеризуються цілеспрямованим процесом часткових змін, що ведуть до модифікації мети, змісту, методів, форм навчання, способів і стилю діяльності, адаптації освітнього процесу до сучасних вимог часу і соціальних

запитів ринку праці. Це має полягати в сучасному моделюванні, організації нестандартних лекційних, практичних, семінарських занять, гурткової роботи.

У своїй професійній діяльності при викладанні обліково-економічних дисциплін ми звертаємо увагу на застосування інтерактивних методів навчання та комп'ютерних технологій. Серед інтерактивних методів навчання, на нашу думку, доцільно використовувати ігрові та креативні методи.

Включення в навчальний процес ігрових елементів є стимулюючим, бо вони добре активізують пізнавальні можливості студентів відповідно до їхніх індивідуальних смаків. До них відносять ділові та рольові ігри, імітаційні вправи, тренінг, розв'язання управлінських завдань тощо.

Дидактична гра – це метод імітації прийняття управлінських рішень у різноманітних ситуаціях, шляхом гри за певними правилами. Вони пов'язані з проблемністю та засвоєнням навчальної інформації через дію і реалізуються через самостійне розв'язання студентом поставленої проблеми, коли він змушений самостійно знаходити шляхи її вирішення. У процесі такої діяльності формуються нові вміння.

Ігрові методи навчання широко застосовуються під час проведення навчальних практик з обліково-економічних дисциплін. Наприклад, при проведенні навчальної практики з фінансового обліку. При цьому створюються посади облікових працівників в умовах максимально наближених до виробничих, з використанням бухгалтерських документів реального підприємства. Послідовне виконання операцій відповідно до посадових обов'язків охоплює весь цикл облікових робіт та дає повну уяву про роботу бухгалтерії і взаємозв'язок всіх її відділів.

Чого ми досягаємо за допомогою ігрових занять? Формування професійності та виховання таких життєвих навичок: здатності до досягнення консенсусу, самоповаги, безконфліктності, витриманості, утвердження цінностей і ділової етики. Вони розширюють професійні знання, розвивають винахідливість, пізнавальні сили та здібності студентів, дають можливість знаходити нестандартні рішення у виробничих ситуаціях.

Важливим методом, спрямованим на розвиток здібностей студентів, на нашу думку, є тренінг. Основною їх відмінністю від інших форм навчальних занять є чітка підпорядкованість головній навчальній меті – тренуванню навичок.

Тренінгові форми роботи базуються на використанні одного основного методу (наприклад, сюжетної гри) або кількох різних (міні-лекція, дискусія, кейс-метод, управлінська гра). Вибір методів залежить від складності тренінгових завдань та тривалості занять.

Розглянемо деякі з методів, що належать до групи креативних методів навчання і які використовуються викладачами обліково-економічних дисциплін.

Одним із методів інноваційного навчання, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів є «кейс-метод». Цей метод передбачає розгляд виробничих управлінських та інших ситуацій, складних конфліктних випадків, проблемних ситуацій, інцидентів у процесі вивчення навчального матеріалу.

Основна мета кейс-методу – навчити на прикладі конкретної ситуації (кейса) груповому аналізу проблеми і самостійному прийняттю рішень. Робота майбутніх бухгалтерів передбачає колективну діяльність, тому дуже важливо навчити їх працювати групою на єдиний результат.

Використання такого методу сприяє поглибленню знань, установленню тісного зв'язку теорії та практики, формуванню вмінь студентів аналізувати ситуацію, робити висновки, приймати відповідні рішення, вести конкретну продуктивну діяльність у нетипових або непередбачуваних ситуаціях.

Останнім часом набуває популярності метод проектів, який дозволяє найбільш

повно використовувати індивідуальний потенціал особистості. Слід зазначити, що технологія проектування передбачає вирішення студентом або групою студентів будь-якої проблеми. Під час використання проектної технології вирішується ціла низка різнорівневих завдань, розвиваються пізнавальні навички студентів та формуються вміння самостійно конструювати свої знання.

Дискусія, як спосіб передачі знань, є методом зі сталими традиціями і входить до групи проблемних методів. Її мета – виявити відмінності в розумінні питання і в товариській суперечці встановити істину, прийти до спільної думки.

У випадку, коли необхідно розв'язати складну ситуацію за достатньо обмежений час, доречно застосовувати метод мозкового штурму.

На заняттях з обліково-економічних дисциплін викладачами найчастіше використовується даний метод — це метод групового розв'язання проблеми або метод комунікативної атаки.

Основне завдання методу — збирання щонайбільшого числа ідей з результатами звільнення учасників обговорення від інерції мислення і стереотипів.

Характерними особливостями методу є:

- спрямованість на активізацію творчої думки студентів;
- використання засобів, які знижують критичність та самокритичність особистості (пряме інструктування та/або створення сприятливих умов для виховання співчуття, взаємопідтримки та схвалення), завдяки чому зростає її професійна впевненість;
- функціонування на засадах вільного, нічим не обмеженого генерування ідей у групі спеціально відібраних осіб («генераторів ідей»);
- магістральний шлях розвитку творчих здібностей студентів в умовах розкриття їх інтелектуальних можливостей за рахунок послаблення психологічних бар'єрів;
- зниження рівня самокритичності студентів і запобігання витісненню оригінальних ідей у підсвідомість як небезпечних;
- створення умов для появи нових ідей;
- сприяння появі почуття психологічної захищеності.

Такі креативні методи навчання, як: «мозковий штурм», «нові варіанти», «якби.....», гіперболізації, інформаційного надлишку, альтернатив, на нашу думку, можна використовувати на будь-якому етапі заняття.

Методи «якби.....» і «нові варіанти» пов'язані між собою та передбачають вирішення завдання при зміні окремих вихідних даних. При цьому ставиться проблемне питання щодо остаточного вибору. Розглянувши детально різні варіанти змін, студенти краще запам'ятовують матеріал та відчувають свою успішність і інтелектуальну спроможність.

Застосування методу інформаційного надлишку доречно використовувати при вирішенні практичних завдань, коли необхідно обрати тільки потрібні дані. Такий підхід спонукає до активізації розумової діяльності, розвиває пізнавальні сили та здібності студентів. Використання даного методу сприяє поглибленню знань, установленню тісного зв'язку теорії та практики, формуванню вмінь студентів аналізувати ситуацію, робити висновки, приймати відповідні рішення.

Важливим методом, спрямованим на розвиток здібностей студентів, є метод гіперболізації, тобто коли збільшується, або зменшується об'єкт пізнання, його окремі частини або якості. Тут доцільно використовувати такий метод креативного навчання, як пошук альтернатив, завдання якого – винайти найбільшу кількість різних рішень певної задачі. Він може не дати результату, але виробляється звичка пошуку інших можливостей.

Пошук студентами визначення найбільшої кількості показників за наведеними

даними дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності.

Використання креативних та інших методів інноваційного навчання сприяє поглибленню знань, установленню тісного зв'язку теорії та практики, формуванню вмінь студентів аналізувати ситуацію, робити висновки, приймати відповідні рішення, вести конкурентну продуктивну діяльність у нетипових ситуаціях. Необхідно пам'ятати, що заняття мають захоплювати студентів, пробуджувати в них інтерес до самостійного мислення та дій.

Впровадження інформаційних технологій у навчальний процес дає можливість опанувати складний теоретичний матеріал студентами з різним рівнем успішності, поетапно одержати інформацію та активно її застосовувати, забезпечувати можливість планувати та коригувати свої дії, розширювати та поглиблювати знання з дисциплін.

До складу інформаційної технології входить:

1. Технічне середовище, яке являє собою вид використовуваної техніки для розв'язку основних завдань.
2. Програмне середовище, яке створює набір програмних засобів.
3. Предметне середовище, яке визначає зміст конкретної науки на рівні навчальної дисципліни.
4. Методичне середовище, яке передбачає наявність інструкцій, порядку застосування, оцінки ефективності тощо.

В процесі навчання широко використовуються мультимедійні технології, що дає змогу активізувати діяльність студентів через виконання різних видів роботи, використання різних способів і джерел отримання інформації, аналіз текстових і статистичних матеріалів, проблемних і бізнес-ситуацій, вирішення завдань різних рівнів складності, виконання вправ і проєктів, створюються умови для самореалізації та обміну думками з іншими студентами і викладачами.

Застосування мультимедійних технологій, на нашу думку, здатне різко підвищити ефективність навчання на всіх етапах організації навчального процесу: на етапі самостійної підготовки студентів, на лекціях, семінарських і практичних заняттях.

Експериментально встановлено, що у ході усного викладання матеріалу, за одну хвилину слухач сприймає і здатний обробити до однієї тисячі умовних одиниць інформації, а вразі «підключення» органів зору – до 100 тисяч таких одиниць. Тому абсолютно очевидна висока ефективність використання у навчанні мультимедійних засобів, основа яких – зорове та слухове сприйняття матеріалу.

Таким чином, завдяки застосуванню в мультимедійних проєктах одночасної дії графічної, аудіо і відеоінформації, ці засоби володіють великим емоційним зарядом і активно включають увагу користувача.

Контроль та оцінювання навчальних досягнень студентів є важливою складовою навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі. Його слід розуміти як педагогічний супровід, спостереження і перевірку успішності навчально-пізнавальної діяльності студентів.

Головна мета контролю – забезпечення його ефективності шляхом приведення до системи знань, умінь, навичок студентів, самостійного застосування здобутих знань на практиці, стимулювання їх навчальної діяльності, формування у них прагнення до самоосвіти.

Пошук шляхів контролю навчальних досягнень студентів як засобу стимулювання їх професійної зрілості набуває сьогодні особливої актуальності. Викладачі постійно працюють над вдосконаленням його форм і методів. Посилення уваги до даної проблеми викликане не тільки бажанням визначити ступінь підготовленості студентів та рівень якості викладання, але і потребою удосконалити всю систему навчання.

З метою здійснення всебічного контролю за якістю навчальних досягнень

студентів, рівнем їх соціалізації та за результатами роботи викладачів у технікумі здійснюють системну діагностику. Дана процедура здійснюється через педагогічний моніторинг.

Розглядаючи сучасний стан в сфері вирішення проблем контролю та оцінки знань студентів, треба відмітити, що сьогодні багато вищих навчальних закладів розробляють власні комп'ютерні програми.

У технікумі контроль навчальних досягнень здійснюється за допомогою контролюючої програми "Testing».

Проведення комп'ютерного тестування дає можливість здійснювати діагностування навчальних досягнень студентів на всіх етапах навчання і виховання.

Самостійна робота студентів – є однією з найефективніших форм навчання і важливою складовою навчальної діяльності студентів.

Завдання викладача, на нашу думку, – не лише перевірити та оцінити вивчене студентом, але допомогти й скоригувати студента у правильному напрямку, привчити самостійно мислити та вирішувати питання організації, планування, контролю за навчальною діяльністю, підвищення особистої відповідальності студентів.

Велика робота проведена викладачами з розробки матеріалів для самостійної роботи студентів у формі електронних посібників.

Педагогічний потенціал електронних посібників значно більший порівняно із звичайними і має такі переваги:

- можливість безперервно, без значних затрат часу і зусиль удосконалювати знання з дисциплін;
- можливість застосовувати всі засоби мультимедіа для унаочнення навчального процесу;
- розповсюджувати посібники на замовлення студентів.

Безумовно, застосування у навчальному процесі електронних дидактичних ресурсів значно поліпшує рівень і якість засвоєних знань, заохочує до самовдосконалення, заощаджує час викладача і студента. Впровадження їх у навчальний процес сприяє підвищенню ефективності підготовки спеціалістів як денної, так і заочної форм навчання.

Результати. Досвід застосування інноваційних технологій у навчально-виховному процесі технікуму має позитивні результати. Використання їх дозволяє випускникам добре підготуватися до сучасних умов виробництва, бути затребуваними на ринку праці, досягати значних успіхів у професійній діяльності.

Підтвердженням високої якості навчання і виховання молодших спеціалістів з економічних спеціальностей є висока професійна репутація та конкурентоздатність випускників на ринку праці. Це демонструє попит на випускників нашого технікуму з боку підприємств і організацій регіону.

За результатами анкетування студентів, серед запропонованих переваг проведених занять з використанням інноваційних технологій вони обрали (рисунок 1):

- комфортні умови навчання;
- можливість перевірити свої сили і відчувати власну спроможність до виконання завдань;
- робота в команді та розвиток співробітництва;
- можливість обміну знаннями та ідеями;
- підвищення професійної майстерності та її позитивна оцінка.

Серед обраних переваг більшість студентів (23 особи) на перше місце ставлять можливість перевірити свої сили і відчувати власну спроможність до виконання завдань, на друге (22 особи) – підвищення професійної майстерності та її позитивна оцінка, на третє

(18 осіб) – можливість обміну знаннями та ідеями. Також були обрані комфортні умови навчання (13 осіб) та робота в команді і розвиток співробітництва (8 осіб).

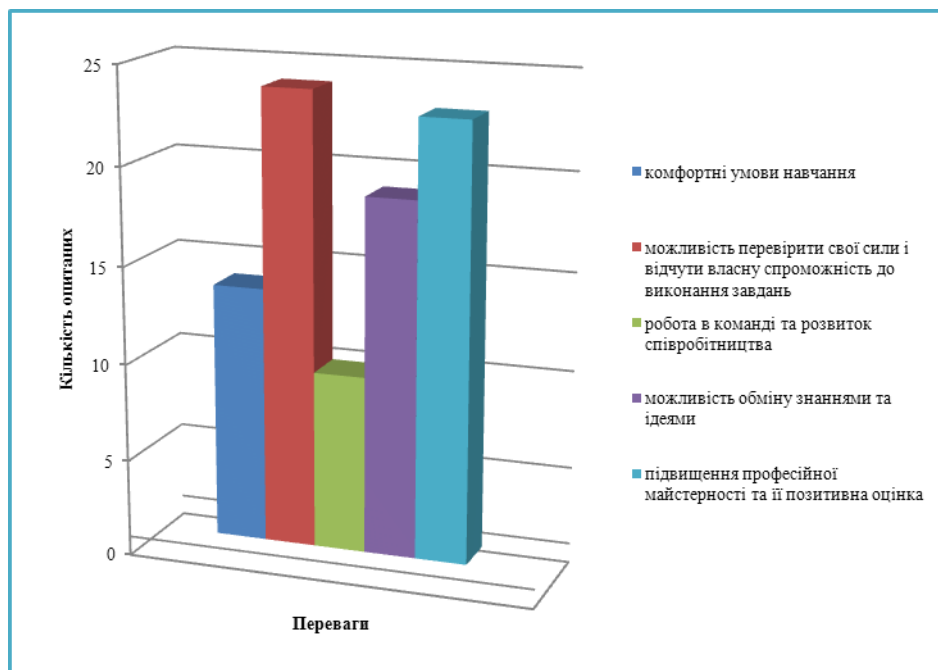

Рис. 1. Оцінка переваг інноваційних технологій

Висновки. За результатами дослідження встановлено, що інноваційні технології навчання дають змогу:

- вчитися самостійно добувати знання;
- розвивати критичне мислення;
- формувати та розвивати практичні навички;
- сприяти активізації навчального процесу;
- підвищувати рівень самоорганізації;
- розвивати творчу активність;
- формувати пізнавальну потребу.

Досвід свідчить, що завдяки використанню інноваційних технологій навчання у основної маси випускників технікуму сформовані професійні компетенції і вони здатні ефективно вирішувати завдання професійної діяльності. Це дозволяє їм добре пристосуватися до сучасних умов виробництва і бути затребуваними на ринку праці.

Завершаючи огляд основних напрямів використання інноваційних технологій і інноваційних методик, масмо зазначити, що ці процеси вимагають постійної наполегливої роботи всіх учасників навчально-виховної діяльності. Тому це потребує від педагогічного колективу постійного творчого розвитку та професійного вдосконалення.

Список використаних джерел

1. Галиця, І., Галиця, О. Інтелектуально-конкурентні ігри як креативний механізм активізації педагогічного, наукового та інноваційного процесів. *Вища школа*. 2011. №1. С. 104-107.
2. Захарова, Г. Б. Використання інформаційних технологій як інноваційний вектор розвитку дидактики вищої школи. *Наукові праці Чорноморського державного університету імені*

Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія". Сер. : Педагогіка. 2013. Т. 215 Вип. 203. С. 63-66. URL:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2013_215_203_16 (дата звернення: 25.05.2017).

3. Інновації у вищій освіті: проблеми, досвід, перспективи : монографія / П. Ю. Саух та ін.; ред. П. Ю. Саух, Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2011. 443 с.

4. Інноваційні педагогічні технології: теорія та практика використання у вищій школі : монографія / І. І. Доброскок та ін.; Переяслав-Хмельницький. держ. пед. ун-т ім. Г. Сковороди. Ін-т пед. освіти і освіти дорослих АПН України. Переяслав-Хмельницький: С. В. Карпук, 2008. 284 с.

5. Муковіз, О. П. Формування вмінь самостійної пізнавальної діяльності у студентів педагогічних ВНЗ засобами інформаційних технологій: монографія. Умань: ПП Жовтий О. О., 2010. 180 с.

References

1. Galytsa, I., Galytsa, O. (2011). Intelektualno-konkurentnlі igri yak kreativniy mehanizm aktivizatsiyi pedagogichnogo, naukovogo ta innovatsiyynogo protsesiv [Intellectual-competitive games as a creative mechanism for activating pedagogical, scientific and innovative processes]. *High school*. 2011.№1.. [in Ukrainian].

2. Zakharova, G. B. (2013). Viktoristannya Informatsiynih tehnologiy yak Innovatsiynyi vektor rozvitku didaktiki vischoyi shkoli. [The use of information technology as an innovative vector for the development of didactics of higher education]. *Scientific works Pyotr Mohyla Black Sea State University, Kyiv-Mohyla Academy Complex*. Ser : Pedagogy. T. 215. Vo. 203. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2013_215_203_16 (application date: 25.05.2017). [in Ukrainian].

3. Saukh, P. Yu. et al. (2011). Innovatsiyi u vischly osvIti: problemi, dosvid, perspektivi : monografya [Innovation in higher education: problems, experience, perspectives: monograph]. Zhytomyr: View of ZHDU them. I. Franko.. [in Ukrainian].

4. Dobroskok, I. I. et al. (2008). Innovatsiyni pedagogichni tehnologiyi: teoriya ta praktika vikoristannya u vischly shkoli : monografya [Innovative Pedagogical Technologies: Theory and Practice of Use in Higher School: Monograph]. Pereyaslav-Khmelnytsky state ped Un-t them. G. Skovoroda Int-ped. Education and Adult Education of the Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine. Pereyaslav-Khmelnytsky: SV Karpuk. . [in Ukrainian].

5. Mukoviz, O. P. (2010). Formuvannya vmln samostlynoyi plznavalnoyi dlyalnostl u studentlv pedagogichnih VNZ zasobami Informatsiynih tehnologiy: monografya. [Formation of the skills of independent cognitive activity of students of pedagogical universities by means of information technologies: monograph]. Uman: PE Zhovtyy O. O. [in Ukrainian].